

zaboravljeni crveni mornari

Toma MAŠTRUKO
ZADAR

Poznato je da su pomorci i brodovi na poseban način ploveći ambasadori zemlje čiju zastavu viju i prenose po svijetu. Ujedno prenose i ugled svoje zemlje, pobuđujući tako interes i za prilike u toj zemlji.

Zanimljivo je znati nešto više o imenima brodova uopće, a posebno o našim jugoslavenskim. Čini se, a dobiva se i dojam, da svima u komisijama tj. onima koji odlučuju o imenima plovnih jedinica svoje »Organizacije nije »sve« ono što sam u uvodu naveo jasno.

Kod pomoraca svih zemalja postoje običaji, kada se njihovi brodovi nađu u istim lukama ili sidrištima, u koje po prirodi posla dolaze ili odlaze, njihovi mornari govore o susjednim brodovima iz više razloga, postaju znatiželjni i o značenju njihovih imena koja su u pravilu ispisana velikim slovima sa obadrije strane pramca, na krmu, čamcima i pojasevima za spasavanje. Ako se radi o imenima ljudi traže objašnjenje tko je to bio i njegov značaj za njihovu zemlju, ako to nisu ranije već znali.

O gradovima, rijekama, planinama, otocima to je već upisano na geografskim kartama, koje pomorci mnogo čitaju i imaju na raspolaganju, to im je odmah i jasno.

Imena brodova mnogih zapadnih zemalja koje nose ili su nosili imena nekih ličnosti, kao na primjer »Kvim Meri«, »Kvin Elizabet« i za imena nekih brodova u bivšoj Jugoslaviji nisu potrebna neka objašnjenja. Vladina kuća davala je imena svojih članova: »Kralj Aleksandar«, »Kraljica Marija«, »Prestolonaslednik Petar«, »Princ Pavle«, »Princeza Olga« itd.

Privatni brodovlasnici isto tako: »Jurko Topić«, »Olga Topić«, »Serafin Topić« itd. isto tako i drugi brodovlasnici. To je bilo jasno svima, tada i danas.

Sasvim je slična situacija bila, a i ostala kod Grka i mnogih drugih kapitalističkih zemalja, za razliku od socijalističkih.

Kako stvari stoje sa imenima naših brodova? Trenutno kod nas, kod naše flote (izuzev, ratnih brodova i riječne flotile) izgledaju neodređene.

Za ovaj napis korišteni su statistički podaci objavljeni u časopisu »Pomorstvo« br. 5-6, 1974. godine — Rijeka sa stanjem na dan 31. XII 1973. god. Podaci obuhvataju 13 brodarskih organizacija sa ukupno 317 plovnih jedinica (uzeta su imena i 13 rashodovanih u 1973. g. kao i novonabavljenih).

Imena spomenutih jedinica (brodova) kako sam ih po grupacijama svrstao izgleda ovako:

1. Historijskih ličnosti iz našeg pomorskog života 3
2. Naših ličnosti svjetskog glasa i značaja 3
3. Posebno značajnih datuma iz NOB-e 2
4. Ostalih 1
5. Istaknutih revolucionara i narodnih heroja iz NOB-e 12
6. Narodnih Tribina 2
7. Pisaca, književnika ili pjesnika 22
8. Ostali brodovi nose imena, gradova, otoka, planina rijeka i drugih više ili manje poznatih krajeva i naselja 273

Uzalud ćemo u skupini 317 brodova tražiti imena pomoraca — boraca-revolucionara, bilo onih iz naše nedaleke prošlosti iz prvog svjetskog rata ili NOBE-e i partizanske mornarice.

Zaboravljena su imena naših prvih revolucionara pomoraca »crvenih mornara« (jer su tako pod tim nazivom ušli u našu nacionalnu i svjetsku po-

morsku historiju), to su članovi »Centralnog komiteta« koji je organizovao »Ustanak« mornara 1. II 1918. u austrougarskoj — ratnoj luci Boki Kotorskoj.

1. Matija Grabar — Istranin,
2. Matija Brničević iz Poljica,
3. Jerko Sižgorić iz O. Žirja,
4. František Raš — Čehoslovak.

Pod njihovim rukovodstvom taj dan spuštene su sa 60 ratnih jedinica austrougarske ratne zastave, a na jarbole podignuta crvena revolucionarna.

Suđeni na smrt, streljani su 13. veljače u Škaljarima B. K.

Pred streljanje klicali su »Živjela sloboda«.

Među navedenim brojem brodova su i imena lica iz literarnih pripovijedaka Milene Gojsalić, M. Krpana, i bivših svećenika itd. koja nemaju baš nikakva značaja niti veze sa našom pomorskom historijom i življenjem, a najmanje sa našim revolucionarnim kretanjima kao obilježjem našega doba.

Izazov za ovaj napis bio je jedan razgovor u kojem sam saznao da je bilo prijedloga da se jednom našem brodu dade ime jednog biskupa. Tako da uz svećenike i pjesnike bude i biskupa.

Ako zbilja nemamo zaslužanih imena iz našeg pomorskog življenja od Trsta do Ulcinja, i uza svu našu pomorsku i revolucionarnu tradiciju i ugled naših naroda ne bi onda trebalo zaobilaziti imena naših boraca revolucionara sekretara partije i SKOJA, koji su borbi za pravdu progres i socijalizam dali svoje živote, bez obzira što svi nisu stigli da još za svoga kratkog života napišu po neku pjesmicu ili literarnu priču.

Ako se poslije navedenog datuma izmijenilo stanje, ograđujem se od tvrdnje, jer za posljednje dvije godine nemam dopunske podatke.

Mislim da bi oni članovi Komisija koji predlažu imena brodova, trebali da se ozbiljnije zamisle, jer ime broda, rekli smo, nije baš tako obična stvar — samo da brod ima bilo koje ime.